

RTU studiju kurss "Ģimenes un sabiedrības mijietekme"**0L000 Liepājas akadēmija****Vispārējā informācija**

Kods	LA1575
Nosaukums	Ģimenes un sabiedrības mijietekme
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācītspēks	Alīda Samuseviča - Doktors, Profesors
Mācītspēks	Santa Melķe - Lektors
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 5.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Studiju kurss nodrošina iespējas studentiem apgūt un sistematizēt teorētiskās zināšanas, iegūt izpratni par sociālo sistēmu mijiedarbību ģimenes un sabiedrības kontekstā, attīstīt sistēmiski analītiskās domāšanas prasmes sociālās mijietekmes problēmu identificēšanā un risināšanā sociālajā darbā. Mūsdienās ir daudz ģimeņu modeļu un bērnu audzināšanas veidu, ko ietekmē katras ģimenes individualitāte un sabiedrības procesi kopumā. Tāpēc ir svarīgi apgūt zināšanas par ģimenes funkcijām, pozitīvu saskarsmi ģimenē, pozitīvās audzināšanas metodēm, lai mazinātu audzināšanas neveiksmes. Iegūtās zināšanas un prasmes, attieksmes sekmēs topošo sociālo darbinieku kompetenci psiholoģiski pedagoģisko un sociālo problēmu risināšanā sociālajā darbā.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis ir nodrošināt studentiem teorētiskās zināšanas un izpratni par sociālo sistēmu mijiedarbību, attīstot sistēmiski analītiskās domāšanas prasmes ģimenes un sabiedrības sociālās mijietekmes problēmu identificēšanā un risināšanā sociālajā darbā. Studiju kursa uzdevumi: - izveidot priekšstatu par ģimenes psiholoģiskās un pedagoģiskās attīstības modeļu daudzveidību; - veidot izpratni par mūsdienu ģimeņu labvēlīgas mikrovides veidošanās nosacījumiem, kas balstās savstarpējā mīlestībā un cieņā, kā arī vecāku izmantotos bērnu audzināšanas pamatprincipiem, raksturīgākajām metodēm un grūtībām to realizēšanā; - attīstīt prasmes izvērtēt vecāku, bērna un pārējo ģimenes locekļu savstarpējo attiecību ietekmi uz bērna emocionālajām vajadzībām un to saistību ar personības turpmāko attīstību; - veicināt prasmes studēt un analizēt literatūru sociālajā darbā, ģimenes psiholoģijā un pedagoģijā, aktīvi iesaistoties grupu diskusijās par cilvēku savstarpējām attiecībām ģimenē un vecāku lomu bērna audzināšanā; - attīstīt konceptuālu teorētisko atziņu izpratni par profesionālo kompetenci sociālā darbinieka praksē, veicinot pozitīvāku ģimenes un sabiedrības sociālo mijietekmi.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Ģimenes un sabiedrības mijietekmes izpratne; Ģimenes ciltskoka vai genogrammas grafiska izstrāde; Autobiogrāfisko stāstu izpēte dzīves notikumu interpretācijā; Ģimenes mikrovide un sociālā makrosistēma; Komunikācija ģimenē un sociālajā vidē; Dzīves trajektorijas: ģimene un darbs; Partnerattiecību un laulības kvalitāte; Ģimenes problēmu risināšana pārmaiņu kontekstā.
Literatūra	Obligātā / Obligatory: 1. Bredšovs, D. (2020). Atgriešanās pie sevis. Sava iekšējā bērna atgūšana un dziedēšana. Rīga: Zvaigzne ABC. 2. Bērziņa, S., Pūce, A. (2024). Komunikācijas prasmes sociālajā darbā. Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds. 3. Eglīte, A. (2023). Ģimenes sistēmas dinamika un atbalsta resursi. Rīga: Zvaigzne ABC. 4. Foslīna, L., Dafija, M. V. (2021). Vēsā mierā. Emocijas darba vidē (un kā tās palīdz gūt panākumus). Jelgava: SIA "Growing". 5. Krūmiņa, I. (2020). Atbalsta sniegšana dzīves krīžu laikā: pieeja sociālajā darbā. Rīga: RaKa. 6. Latvijas Universitāte, Sociālo zinātņu fakultāte. (2021). Ģimenes labklājības tendences Latvijā: pētījuma ziņojums. Rīga: Latvijas Universitāte. 7. Meikšāne, D. (2019). Otrpus Kalnam. Pārdomas no seniora senioram. Rīga: Izdevniecība PILATUS. 8. Ozoliņa, I., Liepiņa, Z. (2022). Emocionālā inteliģence palīdzības profesijās. Jelgava: SIA "Growing". 9. Rubenis, J. (2021). Starp divām bezgalībām. Vairāk nekā simts iedarbības prakses apziņas paplašināšanai. Rīga: Zvaigzne ABC. 10. Sociālais darbs ar gadījumu. Prakse teorijā. (2021). I. Ozola, E. Apine (Red.). Rīga: LR LM. AC Konsultācijas. 15.–48. lpp. 11. Sociālais darbs ar gadījumu. Teorija praksē. (2021). I. Ozola, E. Apine (Red.). Rīga: LR LM. AC Konsultācijas. 52.–86. lpp. Papildu / Additional: 1. Medne, D. (2019). Bērncentrēta pieeja audzināšanā. Rīga: SIA Drukātava. 2. Sanda, I. (2020). Mīli sevi! Psihoterapeita ieteikumi īpaši jūtīgiem cilvēkiem. Rīga: Zvaigzne ABC. Citi informācijas resursi / Other sources of information: 1. Raksti krājumos: "Psiholoģija ģimenei un skolai", "Psiholoģijas pasaule", "Annas psiholoģija" 2. Raksti datu bāzēs, laikrakstos, žurnālos u.c. 3. http://www.lm.gov.lv 4. http://www.bti.gov.lv
Nepieciešamās priekšzināšanas	Sociālā psiholoģija.

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienes studijas		Nepilna laika neklātienes studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
1. temats. Ģimenes un sabiedrības mijietekmes izpratne. 1. lekcija: Ģimene un sabiedrība kā sociālā darba izpētes objekti. Ģimenes un sabiedrības jēdzienu definēšana. Vispārīgās ģimenes teorijas, izpētes teorētiskie virzieni: interakcionisms, tehnoloģiskais determinisms, sistēmiskā pieeja. Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes. Praktiskais darbs: 1. Izveidot 15 pētījuma jautājumu sarakstu ģimenes un sabiedrības savstarpējās ietekmes identificēšanai sociālā darba un sociālās pedagogijas īstenošanas kontekstā. Sagatavoties diskusijai. 2. Studēt Ā. Karpovas grāmatu "Bērncentrēta pieeja audzināšanā"	6	10	2	16
2. temats. Ģimenes un dzimtas nozīme sabiedrībā. 2. lekcija: Ģimenes attīstības vēsturiskie aspekti. Mūsdienu ģimeņu tipi un kopdzīves formas. Pamatģimenes un dzimtas jēdziens. Ģimenes dzīves cikls. Starppaaudžu attiecības. Bērnu un senioru aprūpe: attieksmes un savstarpējais atbalsts. Praktiskais darbs: 1. Sagatavot savas ģimenes ciltskoka prezentāciju vai izstrādāt genogrammu – ģimenes sistēmas grafisko karti. 2. Pamatojoties uz informācijas analīzi, veikt secinājumus par savas ģimenes/ dzimtas attīstību.	6	10	2	16
3. temats. Autobiogrāfiskie stāsti dzīves interpretācijā. 3. lekcija: Dzīves notikumu secība. Funkcionālas un disfunkcionālas ģimenes. Slēpti disfunkcionālas ģimenes. Bērības iespaidu ietekme. Ģimenes dzīvesstāsti. Autobiogrāfisko stāstu būtība un metodika. Praktiskais darbs: 1. Veikt vienu autobiogrāfisko interviju. Izstrādāt intervijas transkripciju un piedāvāt secinājumus. 2. Studējot literatūru, iepazīt kādas personības, ģimenes biogrāfiju, dzīvesstāstu, sniegt rezumējumu par iepazītā gadījuma fenomenoloģiju.	8	8	4	16
4. temats. Ģimenes mikrovide un sociālā makrosistēma. 4. lekcija: Sabiedrības stereotipi, mīti par ģimeni. Attiecību modeļi un savstarpējais atbalsta tīkls ģimenē. Mīlestība ģimenē: R.Kempbela u.c. teorijas. Sieviešu un vīriešu īpatnību veidošanās ontogēnēzē. Labvēlīgas ģimenes mikrovides iezīmes. Sociālā norma un traucējums. Nelabvēlīgas ģimenes mikrovides iezīmes. Makrosistēmas ietekmju spektrs. Praktiskais darbs: 1. Veikt vienas ģimenes dzīves grūtību izpēti un novērtējumu. 2. Izstrādāt pētītās ģimenes problēmas risinājumu, apkopojot ieteikumus intelektuālajā domu kartē.	6	10	4	12
5. temats. Komunikācija ģimenē un sociālajā vidē. 5. lekcija: Komunikatīvās darbības teorija. Prasme sarunāties. Runa (monologs) un sarunāšanās (dialogs), klausīšanās prasme. Komunikatīvie pārpratumi. Klausīšanās traucējumi, šķēršļi. Aktīvā klausīšanās. Sarunāšanās kā attiecību veidošana. Pārrunu vadīšanas metodika. Komunikācijas ētika. Pārrunu struktūra: vajadzība, problēma, risinājums. Praktiskais darbs: Pamatojoties uz analizēto literatūru (1 avots), izstrādāt pārskatu par negodīgas manipulācijas novēršanas paņēmieniem sarežģītās komunikācijas situācijās, akcentējot savas lietiskās pozīcijas saglabāšanu.	8	12	4	18
6. temats. Dzīves trajektorijas: ģimene un darbs. 6. lekcija: Digitālā laikmeta ietekme sociālo paradumu maiņā. Personības briedums un gatavība laulībai. Ģimenes veidošanās motīvi, pseidomotīvi. Ģimenes dzīvescikls. Reproductīvā uzvedība un attieksmes, ietekmējošie faktori. Darba un ģimenes dzīves saskaņošana dažāda tipa ģimenēs. Dzīves kvalitāte. Praktiskais darbs: 1. Analītiskā ziņojuma "Latvijas ģimenes paaudzēs - 2018" patstāvīgas studijas. 2. Rakstisks pārspriedums – ieteikumu aktualizācija ģimenes un dzimstību veicinošai politikasizstrādei.	6	6	4	14
7. temats. Partnerattiecību un laulības kvalitāte. 7. lekcija: Ģimenes kopdzīves dinamika. Ģimenes audzinošās funkcijas, mērķis, uzdevumi, pamatprincipi un noteikumi. Audzināšanas stili, audzināšanas robežas un to noteikšana. Attiecību krīzes un mikrotraumas. Greizsirdība, neuzticība. Ētiskās vienaldzības un vientulības fenomēns. Starppaaudžu attiecību ietekme. Praktiskais darbs: 1. Analītiskā ziņojuma "Latvijas ģimenes paaudzēs - 2018" patstāvīgas studijas. 2. Ģimenes starppaaudžu attiecību analīze pēc pētījuma datiem. 3. Ieteikumu izstrāde starppaaudžu sadarbības atbalsta tīkla izstrādei.	6	10	4	12

8. temats. Ģimenes problēmu risināšana pārmaiņu kontekstā. 8. lekcija. Sociālekonomiskās un politiskās realitātes Latvijā aktualitātes. Ģimenes izaicinājumi pārmaiņu ietekmē. Ģimenes pašnoteikšanās un tās ierobežojumi. Sociālo problēmu risināšanas stratēģijas ģimenē. Profesionālais potenciāls sociālajā darbā ar ģimenēm. Praktiskais darbs. 1. Izstudēt un izrakstīt sev svarīgākās atziņas no izvēlētajiem teorētiskajiem avotiem. 2. Sistematizēt un uzrakstīt informatīvu pārskatu par sociālā darbinieka stratēģijām paaugstināt ģimenes pedagoģisko potenciālu kā ģimenes un sabiedrības pozitīvas mijietekmes veicināšanas nosacījumu.	10	18	4	8
Kopā:	56	84	28	112

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
Zināšanas: 1. Zina teorētiskos modeļus, kas skaidro ģimenes un sabiedrības mijiedarbību un to ietekmi uz indivīda sociālo funkcionēšanu. 2. Zina par ģimenes kā sociālās sistēmas attīstību un tās funkcijas dažādos sociālajos un kultūras kontekstos. 3. Zina par sociālo politiku un institucionālo struktūru ietekmi uz ģimenēm un sociālajām grupām dažādos dzīves cikla posmos.	Vērtēšanas metode: Rakstisks tests ar teorētisko modeļu salīdzinājumu. Vērtēšanas kritēriji: Spēj precīzi nosaukt un izskaidrot vismaz trīs teorētiskos modeļus (ļoti labi); Spēj salīdzināt modeļus un norādīt atšķirības un pielietojumu praksē (ļoti labi/labi); Atbildes struktūra ir loģiska, terminoloģija korekta (ļoti labi/labi); Ja iztrūkst būtisku modeļu vai piemēru – vērtējums viduvējs vai nepietiekams.
Prasmes: 1. Prot identificēt sociālās problēmas, kas saistītas ar ģimenes un sabiedrības attiecībām, un izstrādāt iespējamās sociālā darba risinājumus. 2. Prot noteikt ģimenes un sabiedrības mijietekmes problēmas, izmantojot sistēmisko pieeju un teorētiskos modeļus. 3. Prot veidot pozitīvu saskarsmi ģimenē, saskatīt un analizēt bērnu audzināšanas veiksmes un neveiksmes. 4. Prot kritiski izvērtēt informāciju par ģimenes politiku un sociālajiem pakalpojumiem, sasaistot to ar klienta situāciju sociālajā darbā.	Vērtēšanas metode: Gadījuma analīze (case study) un prezentācija. Vērtēšanas kritēriji: Precīzi identificē problēmu un tās cēloņus, balstoties uz sniegto informāciju (ļoti labi); Piedāvātie risinājumi ir atbilstoši, argumentēti un balstīti sociālā darba principos (ļoti labi/labi); Demonstrē spēju sasaistīt teoriju ar praksi (ļoti labi/labi); Ja problēmas netiek identificētas vai risinājumi ir vispārīgi – vērtējums zemāks.
KOMPETENCE: 1. Spēj demonstrēt atbildīgu un ētisku attieksmi pret dažādu ģimeņu struktūru un dzīvesveidu daudzveidību. 2. Spēj pastāvīgi attīstīt savas zināšanas un profesionālās prasmes par ģimenes un sabiedrības mijietekmes jautājumiem.	Vērtēšanas metode: Pašvērtējuma esēja. Vērtēšanas kritēriji: Spēj kritiski analizēt savu attieksmi, uzvedību un vērtības, strādājot ar dažādām ģimenēm (ļoti labi); Demonstrē izpratni par ētikas principiem un spēj tos sasaistīt ar konkrētām situācijām (ļoti labi/labi); Refleksija ir personiska, argumentēta un strukturēta (ļoti labi/labi); Ja refleksija ir virspusēja vai neparāda attieksmes analīzi – vērtējums zemāks. Vērtēšanas metode: Noslēguma tests Vērtēšanas kritēriji: Teorētisko zināšanu pārbaude.

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Tests	20
Gadījuma analīze	20
Eseja	30
Noslēguma tests	30
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	5.0	28.0	28.0	0.0		*	